

ענף השלוחן

קצת הולחות: ענתר חבר הוחר קורם חתימת התלטוד.

א' הנה אף אם היינו חושדים לר"מ דלייאון או לאחר בזיז'ה מלאת ס' הוחר, בכ"ז בהברחה נודה ונארך, שעשויה מלאת רמי'

דמי' הללו, אדם גדול הי', כניכר מהכוו' דבר נובי', והספר מלא תורה ויראת שמים, וענין הייחום בשם רשב' וחבריו, נלמד זכות עליו שנפתח למאמר אם בקשה ליתן התלה באילן גודל פ"י דפסחים (קי"ב). וכפי פ"י רשב"ס שם, וכי"ב אמרו ס"פ ט"ז דשבת (קט' א') כיון דחו דקה מחרפי אל אתה אינגרתא משמי' דר' יוחנן דאסור ופריש' כי היכי דלקבלוה מני', ור' ל' שבאמת לא אמרה ר' רק תלו בשמו הדבר כי היכי דלקבלוה מני', ואף אם לא נחמול ונכבה עליו בזה, ונטה אונינו לשמעו דברי המספרים אחרי מעתן של ה"ח (ולא תרצו לעונש שהטילו בס"ג דברות יט'). עלייהם ממוקרא דוחטאים עקלקלותם يولיכם ה' את פועלם האון אפילו בשעה שלום על ישראל) שעשה המוויף ח'ו הדבר לשם ממון או לשם כבוד, בכלל אלה, אף מלאך אכורי כי"ב, יענה אמן בעל ברחו, להודות, שא"א להביא עליו חטא נדולה לעשות בודון דבר שאין לו הנאה ממנה, שאין ארם חוטא ולא לו (קדושון ס"ג: וש' ז'), וא"ב, הוכחה נדולה; מהدينם החדשנים הנמצאים בזוהר, שלא נמצא הנטען שרש זכר בשני התלמידים ושאריו חיבוריו תנאים ואמוראים הנמצאים אצלינו (ואף לא בחיבוריהם זל' אשר נאבדו מאיתנו אחרי ימות ר' דליון וחבירו). שא"ב לא היו מתחמשי המחבידים הקודמים לו. ובפרט המאפס הגדלן הרמב"ם זל' שקיבץ מכל חיבוריו החנאים ואמוראים הרבים שהיו בימי זל', להבאים ג"כ אשר יהי מעתה 'המוויף הזה', בודהו אותם מלבו והרבה אשמה עד לשמיים, עבר על אלה המצות שאין נביא רשי לחדש דבר מעתה (מגלה ב':) אף כי איש חכם בהדורות האחרונים שאין לא נביא ולא בן נביא, עבר על מקרא דברי קבלה (פשט לי') אל תופף על דבריו פן יוכיח בך ונכובת (ואפשר יש בו גם בל חוסיפה דאוריתא, ואcum' בזה), ובהקדמת זוהר (ה'). האריך להפליג בעונשו שעושה רקייע שוא ע"ש, ובפ' יתרו פ"ז א' ר' פתח אל התן כי כל מאן דאמר במילוי דאוריתא מה דלא ידע ולא קיבל מרבי' בו' זמין לאתרפרא מני' בעלמא ראיי בזמנא רנשטי' בעיא לטיעל לדוכתי' דڌחין לה לבר ותשתיizi מההוא אחר דצורה דחיי כי' כדרגין למה יקצף האלקום על קולך כי' וכל אלו הפשעים והמרדים החמורים כלל אל המתירים (כאשר תורה להלן), ולא ה' רובם הכרחיים בכל ככבודו ובמהירות כספו אם לא ה' ממציאם ומפשחים נפתח החיבור בכבודו ובמהירות כספו אם לא ה' ממציאם ומפשחים אל דברי המתירים, וכל מי שיש בו אך קצר פלט ומאוני צדק בשכלו הישר, ישקל הדבר בדעתו, יענה ויאמר, אמת הדבר, שבע' המחבר ה' קורם חתימת התלמוד, והנה הוא הכל ספר האנgraתא

האנדרטה, שנמצא בהם דינים חדשים או לפעמים חולקים על התלמוד, אשר אין להפלा עליהם, אחרי שמחבריהם והחכמים שנאמרים במסרים משמשים בהם, הן תנאים או אמוראים, עוד הי' ביריהם דינים ורעות חדשים שקבלו, ולא באו בתלמוד (ובמקרים שאין סותרים דבריו התלמוד). קיבלום הפטוסקים וככעומם בחיבוריהם להלכה. וכבר כתבתי שאין פוחשים תלמידנו אלא מוסיפים עכ"ל. ובכך שב ספרי אנדרה בוכריים שאין פוחשים תלמידנו אלא מוסיפים עכ"ל. ובכך שב (עמד ד') שלא הכל נכח בתלמודכו, ודברים כאלו ע"פ מדרשים ותלמוד ירושלמי כו' ע"ש. רק במקרים שחולקים עם התלמוד. קיל' כתלמוד היבריא שזכה ערובי שנקבל לכל הנולאה לנוהג על פיו. ונעם מטעם שכחוב הריב' שלחוי ערובי דבתרואה הוא והוא בקיי כתלמודא דטערבא (וכן שאורי חיבוריו התנאים ואמוראים) טפי טינן).

ומכח הוכחה זו, אני מוכיח על תרגום ירושלמי של התורה האכונה אצלנו בשם יונתן בן עזיאל (בטעות כמ"ש כבר המחברים זיל, ועמ"ש במבוא לפרק א' בס"ד) שודאי נתחבר עכ"פ קודם חתימת התלמוד, שלא בדבריו המפרישים אותו מאומד מכלל חיבוריו האמוראים, ואמורים שנתחבר אחר התלמוד בימי הגאנונים (טרויות קלושים), והוא ממה שנמצא בו. הרבה דינים שהן חדשים לגמרי, ומהן סותרים דבריו התלמוד (ונראה העיר על הרבה מהן חכם דורנו הה'ג טויהץ חיית נ"י אב"ד דק' קאליש בחיבורו אמר' בינה, ועוד גספ' עליין כנה בחייב הגהות על תרגום זה בס"ד), ואם הי' מחברו יוצרם לומר, שבומנו הי' נמצאים בידיו בריותות וחיבוריו התנאים זאמוראים אחרים שנאבדו ברוב הומני' והגנוזות וטלטולים, ונמשך הוא על פיהם, אין זה מספיק, דט"מ לא היו שבי' תלמודא דירין שנחרם ונתקבל להפיצו הנולאה לנוהג אחוריו, ולקבוע בתרגומו (שהוא לפני ציבור ועה' שהו נהוגין בימיהם לתרגם בלשונם לשון הארמי) ע"פ איזו ספריanganera ובריותות אחרים, אלא ודאי הי' עכ"פ קודם חתימת התלמוד ונתחבר מאיזו אמוראים שבאי'. שעוד הי' הרשות בידם לשקל בדעתם לקבוע בדבריו איזו בריותות וספריוanganera שהי' מצוין בידם דהו שמייע לי או סבירא לי. ובמו כן זו הוכחה בעצמה מספקת, עד המס' סופרים, להכריע בדברי הרמב"ן בלקוטיו טם' מגלה שב' שהוא נט' ירושלמota (הזכירה לפ"ד קודם חתימת התלמוד בבל', וכט' שבסבואה לבר'א שם בס"ד) ושלא בדברי הררא"ש בה"ק שכחוב שחויבורה בימי הגאנונים, שודאי לא היו הגאנונים שהיו בבל' מסדרים מט' וזה שהוא להנaging העם בהלכות צבור ע"פ רובה, ננד התלמוד בבל' בדינים ונוסחאות הרבה הנמצאים

הגמגאים בה, אחרי שכבר נחתם ונתΚל התלמוד (והעתה עד פלין
באה בהגהותי על שה"ג ח"ב מע"ס ערך מ"כ סופרים ע"ש). — ובמו כן על
הפסיקת' דרב כהנא, כאשר הארכתי בהערה על הפסיקתא בס"ד
(אשר נדפסה בוחארשויא תרי"ב, כאשר הי' רוצים להדפיס הפסיקתא שם),
ועוד גוסף בזה דבריהם אח"כ בס"ד. — וכן ע"ד הקלייר, כאשר הוכרתי
בקצחה בהגהותי למדרש שמואל ס"פ ל"א (והוספה עוד פלין בזה בס"ד
בגהותי לש"ג בעה"ג בערך קליר ע"ש).

**ואהזר לעניין להביא הדינין חדש שחו בא בם' הווער שלא נמצאו
בשם מקום בתלמידים, ואין נזכרים ומוכרים אל
המאמרם כלל.**

(ט) בפ' פקודיו (יל"ז ב'), בעיןנו רוא דתפלין לאצנעה חד שערא
דעיגלא דיפוק לביר ויתחוי דהא חוטא דא לא
מסאב בר דאי אתחבר האי שערא ואתעביד בשוערה אבל
פחות מן דא לא מסאב. ע"ב, ודין זה של יציאת השער לחוץ
לא נזכר בשום מקום (אף שעיקר עניין השער של עגל נזכר בשיטושא
רבא, והכיאו הפטוקים זיל), והב"י סי' ל"ב הביאו מהווער (וסצ'ין
בכ"ז לווער פ' בא, ולא ידעת אי לפניו זיל הי' כתוב המאמר שם, או
טפוני שהרייקאנט' האיאו בפ' בא, חשב הטציין בכ"ז, שהוא בווער פ' הכל'ל),
ואם הי' דין זה נמצא באיזו בריתא או חיבור הנאים קודם זטן
דר'ם דליון או אחר הנחשד בחיבור הווער, לא היו מנחים
המפרשים זיל מהabiyo, בפרט בעניין תפלין שהוא דבר הנוגן
ובא בכל יום. — גם סוף המאמר דחוטא דא לא מסאב בר כי'
אתעביד בשוערה, לפי מה שפירש בו המנ"א סי' ל"ב סיק ס"א
שהשער מצטרף לעצם בשוערה אם הוא מחובר בו, הוא דין חדש,
שלא נמצא בשום מקום במשנה ובריותא ולא בחיבור הרמב"ם,
[ט"ז] באתמת אין פ"י המתג'א מכויין כ"ב לענד'. דההיא דבשעת חיבורו הכל
טכא פ"י התומ' בזעיר והביאו התוויט' שהוא טשומ יד. והוא מסוגיא דחולין
(ק"ט): וא"כ אינו מצטרף כלל אפסילו לטומאה קלה. ואף לפט"ש ורטב"ם
ס"א משאה"ט הי' שהוא טשומ שוטר אינו מצטרף לטומאה חטורה. גם
לען דין דאי אתחבר ואתעביד, לא טשטע כלל לפרטו שהי' מחובר טכירותו,
אללא בתחום ונעשה אח"כ, וא"כ ה"ל חבירי אדם דחנן פ"ג דאלהות שאינו
חיבור, ע"כ הי' גלעד נכון יותר דקצת ט"ס בווער, וצ"ל ואתעביד בשועരא
בא', ופיזרו כשייעור, והאי אתחבר, היינו שנתחברו כמה שעורות יהוד ע"ז
קליטה זו בו, דטמא בשום شك, כדאי' בשבת פ"ז (פ"ד). דמוספק شك שהוא
של שער (וاعט' שם הזכור שער עוים חביב הפסות והטיה, היה כל מיני
שער וכט"ש הרמכ"ט וכל כיווץ בהן, וכיון וטרכוביא. Dao שך מרביבין, ריבת
כל מיני שער שעושים מהן شكם, ובכלל שער של עגל ג"כ) שאף אם אינו
אריג רק קלע בטנו לתלות בצוואר בתו טמא ומ"ט שיירא וודאי בעיןן שייה'
ווארי וחותם (והיינו מסתמא כדי חכיש כל שהוא לתלות בצוואר) ואז יש שוממת
ר'ל

ר"ל שמקל טומאה, הא לא' אין חות של שער שאין ארוג וקלוע מקבל שום טומאה, ולפ"ז אין דין חדש כלל].
ובמאמר זהה, אין חרוש והדינית השער לחוץ, תלוי לעיקר המאמר כלל, וכמו כן ה' יכול לדרש העניין על היהת השער עגל בפנים, כמוון למיין [ולדברי המג' אופירשו חניל], אויל ייל דשער שכנים יש בו כשבורה].

(ב) בפ' תורייע (מ"ח א') והובא כי כל מאן דחמי לי אהחיב לקרובוי קמי כהנא. שחויב זה לא נמצא בתלמידים ורמב"ם.

(ג) שם (כ' ע"ב) שי' טעמי אית מאן דנרים בבהרת עוה כי חיו ר' חד באיב סהרא חד תריון תרי סהרא ודכיא מבא"ו אף' מאה כתרוי. שלא נמצא ד"ז במשנה והוספה ות"כ ורמב"ם.
(ד) שם (נ"א ב') וירחיק ביתא (בית המונגע לאחר נתיחה בשבוע ג') מארתי' מיסודא קדמאותה תרי טפחין. ג"ז לא נמצא בש"ט מקום

(וטעם שייעור טפחים, אויל משות - שהוא כדי אחיה-בב' ידים כט"ש הר"ש בבליט סכ"ט ט"ה, ובחולין (קב"ג). מפרשין כדי אחיה טפח כפול, ויש להעיר מההיא רסנתדרין (ע"א). מקום ה' בתחום עוה וקורין לו הורבתה סירחתא ופרש' שנותץ שם בית המונגע, שכואורה לטה קראוחו בשם זה לא זכיר מה שהוא כבר, כיוון דליך נ"ט טחה עתה (אם לא לזכור החידוש זכר בעלטא) גם למה הניחו חורבה, ולא חוו לבנותו, ולפ"ד הזהר ל' כיוון שטוקום יסוד הבית נשאר אסור (או סכנה עכ"פ) לבנות עליו וציריך להרחיק ממנו ב' טפחים, שכן המכילה שם זה לכוון עולם, בכדי לידע לדורות להזהר בו, גם מטעם זה לא רצוי לבנותו, כיוון שעדרין בטוקום הייסוד ב', טפחים נשאר שליטה רוח צדעת, לא רצוי להיות שכנים קרוב לו, גם אפשר ה' המקום קטן מחייב הבית שס אחורי הרחקת ב' הטעמים), ובallo המאמרים, אין שום חסרון. עניין המאמר אם ה' ממשית אלו הדינין המכחדשים לנמרי>.

(ה) פ' אמר (ע"ב א') בעניין אותו ואת בנו, דא"ר יהודה אי משום צערא דבעירא ניכום להאי ביתה חד ולהאי ביתה אחרא או להאי השרתא ולהאי לבתר וא"ל ר' יוסי אית מאן דשרי זו או הци כי'. שלא נמצא לפניו בתלמיד ובריותות מאן דשרי בזה, ולא הוצרך אל המאמר, ואדרבא ה' לו לפреш בקושי' דר' יודע והא ליבא מאן דשרי אלא כי', ולמה ה' לו לבדות ממשי' דר' יוסי דaicא מאן דשרי, ולכחות עלייו דלאו הci, אם לא שבאמת ה' ביטחם חד מתנאי יהודאה דהו ס'ל הci, והוצרכו להזכיר לדחות דעתו מהלכה.
(ו) בפ' נושא (קב"ד א') ושחת אחרא ולא כהנא דכהנא אסיר לי' בדיןא. אשר ד"ז לא נזכר בשום מקום, ואדרבא מציע ברפ"ה דברכות (ל"א): דהוו מהדרי בתר כהן וא"ל שמו אל שחיטה בדור כשרה, אבל לא כבוד בכהן לא שמענו.

(ב) **שם** (שם ב') שהבחן כותב בפרשת סוטה שם הו"ה בארכ מישור ולמפרע. שווה לא נוכר בשום מקום; ולא כי' בודה מלבו ח"ו דבר כוה, להתריר למחוק שם אחר נוסף על הכתוב בפ' סוטה, שכיוון שאינו נוצר מדיינא, הו"ל בלאו דMOVICK את השם.

(ג) **שם** (קמ"ז ב') כל כהן דפרנס ידיו בעי לאתקדש כו' דא ליוואה כו' ובצד"ס כו' לוי דאיתקדש כו' בעי הוא כו'. אשר ג"ז לא נמצא, וכל אלו הדיני' המחוודשים, אין עיקר המאמרים נבנה עליהם, ובתנש לא כי' בודאים מלבו ח"ו.

ב ממ"ש בפ' יתרו במאמר השרטוטין (עד ב' ע"ה א') בכל א' מן הדר' צוירין בסוף כל ציור, ורעה דדור או איתחו כו' ורעה דדור אהתפקיד כו' ורעה דדור אויה בהיפוכו, ובאחרון שם ורעה דדור סוד ה' ליראיו (ועי' בלקוטי הגרא"א כי' ט"ש כזה למما לא גלו בציור הרכיבי), ואמ לא נכתוב זה בימי קדם שהי' ידוע עדין ורעה ב"ד בייחוסן, למما זה hei לו לטrhoח חנים לעבר דבר בטל בעניין זה של חכמת השרטוטין *) מה שלא נדרש לו וה לעניין המאמרים כלל :

ענף הרביעי

קצת הישערות, שנכתבו מאמרי הזהר בזמן רשב"ו ותלטידיו.

א בזהר ס' פ' וארא (ל"ב א') ארבע מהא שנון קיים ההוא ממנה דבני ישמעאל כו' ויהיב להו חולקה באירוע קדושא כו'. והנה ידוע, שטעמא"ד מלך ישמעאל לבש ירושלים ואה"ק שנת שצ"ו לאלו החתימי, והוא אחר חורבן בית שני (שהי' קע"ב שנה קודם סוף אלף הרכיבי) תקס"ט שנה, והי' א"כ א"י מן החרבן עד כיבוש ישמעאל

*) מימי כתכמיה קולט נמיימי כתלטוףין, נמלפס כעת מ"ג צין כתממים, ומונכו. כמו מינוריים נז' זימינו, וכדרשת כתלבין' פל כתולס לפפי מלך קומפני"ל, קוציל, טזמיין כי' חכס ה' לר' טבמי קיזוני תלמד כתממה א' מחכמי תלמידיהם (תלמוד) וכי' מגיד נפלמות לעמי כתממים נכלמת כתולס ע"ל כתלטופין וסימין.

ישמעאל אותה תקמ"ט שנה, ומה עניין שתחפש כאן ת' שנה
קיים והוא ממנה כו", ובימי ר' דליון כבר הי' הדבר ידוע, והי'
יכול לחשוב החשbon בכיוון (וכבר אמרו בירושלמי סנהדרין פ"ג ח' ותביאו
הרי"פ וש"ט זיל דבר הי' חמץ טהירן מבוגנן הי' חקר (שורך עדי שקר להחיהען
תחללה לכיוں עדותם השקרי בכיוון יתו). וקד הי' חמץ הכנין והכין הי' מכין ע"ש),
אלא נראה הדברים, שדבר זה נאמר בימי רשב"י ותלמידיו
דר' יוסי ור' חייא המתברים שם במאמר הזה) שהו בימי רבינו שבעזר
בכר במעט ערך מה שנה מהחרבן, ונשאר מאותו זמן עד כי כבוש
ישמעאל לא"י חס"ט שנה, ותפסו רק המאות השלמים ת' שנה,
ושירוי ס"ט שנה היהודיות, והז' כנבואה עתידה לאחר ת' שנה
עתידין ישמעאל לכבות א"י וכט"ש וומניין בני ישמעאל למשלט
באירוע קדישא כו' (וט"ש שם ויהיב לו חולקה לחטא כארעה קדישא
כז', היינו שניתנה לו בגורה שכשנה לאחר ת' שנה), וקטני אמנה,
שלא יאמינו לעתידות היה שicontב בוזהר, ויביאו ראי' מוה, שادرבא
מסתמא כבר נכבשה או א"י מהישמעאלים כשוכבת, יבוא נא ויענו,
על ט"ש שם במאמר הוא נבואה גלו' ומקוימת בימינו (נשפט), שאם
אך היו מוכרים כל מלכי ארdom לרעת אחת, בנקל הי' להם לכבות
א"י מיד היישמעאלים (ילא היו צרכיהם למלחמות גדולות וכבדות אשר נלחמי
עלי' בימי קדם בטעו הצלב הירודאים קרי' יציג'ע ולא עלתה בירום להחיקת
ידיים, ורקיזון קצר, שחווו היישמעאלים וככשות מידם) (נשפט, וועל' יצמח עצמה
בן דור (ఈינו שבן דור יכובש א"י מירס) בפרק ר"א פב"ח עטש"ש
בבבואריה בס"ד (בהתנות כ"י), והפר"א נסדר וראוי קורם הפתשות
מלכות ישמעאל *), וכט"ש במבוא להפר"א בס"ד להוכיח
שנתחבר קורם חתימת התלמודי ירוש' ובבלי :

ב בפ' **שמות** (ו' ע"ב) דאמר ר"א בר"ש שלטנא דמצראי אעריאו
וותין חד מלכא מרומי לאעbara בכל ארעה
רטצרים

*) ונלמיו להעיל פל מוד סטפלה לטוי נזה, וסוח, כי רלמיי נמיינן חכמת
לה' מנני טמן טכויה טכנייל כי מונעליכ קההטס קרנה נדנגי מדרכי חזיל סכאלילס
צחינור הקהילם"ן. וכן נילר עד סט טכמלהילס קכס וולף מלומלי נכיחס לול מטה כהנס
יזעס, רק מלי כפלטס נמס פ"ס. וכן נין קמלטליים מדרכי חזיל סכאליל סט
טמכויל נקאלילם"ן. נמליטים כמה מלומליים מכפלקי ר"ה. ומתקה מהרוי סכנן נמיי
געיל סטמעלילס. סי' דנגייל סטטמעלילס, מילג מוקן, צחינור כפליל ס"י קרנה קולד
לו. וכ"ט קודס כינום מ"י ע"י עמלר. טקי' יומל משאכ טויס מהר מיטטו סל
נכילה טטמעלילס :

דמצרים ולטנאה במצרים רברבי חריפין. והנה בזמנ ר"א ב"ד שמעון שהיה חברו של רבי, בן הי' הדבר, שנלחם אנטונינוס קיסר חמי במצרים, וכט"ש במקילה בשלה פרשה דשורה פ"ז ששאל אנטונינוס את רבי אני מבקש לילך לאלאנסנדרא (של מצרים) טעם יעמוד מלך (של מצרים) וינצחני והשיב לו רבי שבתוב לנו שאין סלכות רומי הגדולה או) שנא' מן הממלכות תה' שפלת ונוי' והמעטה' טבלי רדות בנויים, עכ"ל. ומסתמא נתקימו דברי רבי, וכן אמר בפ"י דפסחים (קי"ט) שאחד מאוצרות יוסף למצרים נתנלה לאנטונינוס בן אסוריום, רהינו שכבש מצרים במלחמה היה, בימי רבי ור"א ב"ד שמעון, זום"ש עוד שם ג' שלטוני עטמן קיטין ברומי הארץ וטיגין לטעבר גורין בישין לישראל טכטרא דרכאי. לא תקשת שבימי ר' בר"ש ורבי הי' שלום לישראל מון הצרות, דלשון זמיגין לטעברכו, פירשו עתידין לאחר זטן, ולא באוהה שעיה מסח בימי ר"א ב"ד שמעון ורבי, רק או הוקמו לשטונין, ולשון ג' שלטוני עטמן קיטין ברומי, פירשו שלכונו על אותן אהרות שהיו תחת ממשלת רומי והיו טמפני עליהם שלטונין ופקודים ברומי, ולא על מושלי וכסרי רומי קאמר (далא שייך לומר שהוקמו שלטה באחת), וכן הי' שאחריו מות רבי, החלו פקידי ומושלי הרומים להצער לישראל). **וזאם יטען** טוען לאמיר, כי הבזקית שם רשב"י ותלמידיו על הווער התחכם בערימה, לבוין דברים כאלו שיטצאו אה"כ שהיה בזמנ ההוא, וכן בהיהו דישמעאל שלפט זה, העמיק להערם לכתוב הומן של ת' שנים, בכדי שיוקח מלי' ראי' להוכיח הדבר שרישב"י חיבורו, אףanno נאמר, עיניינו הראות, שבסדר ט' הוזדר, לא שת לבו לעזות עטוקות כאלה ח"ז, שא"ב יותר הי' לו להזדר בעניין הלשון, ומאמרים מהש"ס שמצויר בו, ושאר דברים, שניין יד ומקום לטערורים לעערע על אמיתותו לכל קורא בראשית העיון, והנה הניח כ"ז ביר המערירים ליתן להב פרחון פה עדר כי אם געשה בזופ, נצטרך לומר שלא הי' זיין בקי כל במלאת הזופ כוה), ומtain הרגלים לומר, שעשה רבות מחשבות כאלו להוכיח זופו, הלא כל חולך ישר, ישפט זה בשבלו, שאין מקום לטענות אלו וכי"ב.

זראיתי להעיר בסיום ענף זה, שהעדות בו ובענף הקודם, שתהחבר הווער בימי הנאים ומוקדם לחתימת חתלבוד, שקרוב להיות דברי שניתם קיטים, שעיקר היבור הווער נסגר בימי הנאים' ותלמידיו רשב"י ע"פ ר' אבא וכט"ל בענף החמיישי אי"ה, אבל נטצא' ג' מאמרם שעסרו בבורשו של רישב"ז מהלטדי תלמידיו שהיו בימי אמוראי, רק הוא הנבי מרושא דרישב"ז מתניתה' דידי'

דייד', והיו מוסיפים בדבריו, וכמ"ש במבוא לפרק א' בס'ך
 שכן נמצא בכל ספרו התנאים שבידינו, ובפרט מדרש הנעלם שרוב
 המדברים בו הם האמוראים, וראי עיקרו נסדור בימי אמוראים,
 וכמדומני שדרעת רבי הנadol הגרא ז"ל הי' כן, שנסדר בימי
 האמוראים קודם החימת התלמיד, שמצותי בפירושו על הרעם
 בהעלותך (הנדפס בווילנא תק"ע) קג' א' שכחוב שם ברע"ם ועד
 בפרק הרואה הרואה תמרים כו', שמחק מלאה, בפ' הרואה"
 (שאפשרר שהוא ציון מהטעיקיס), וכמו כן בהקדמת תיקונים ב' ע"ב
 שכחוב שם ועל Hai צפור קא רמייז רבנן בהגדה דברתא דרבנה
 בר בר חנא כו', מחק רדק מלאה, בהגדה דברתא, נראה
 שהוא שהוחר עובדא דרבב"ח לא הוקשה בעינויו ז"ל, שנכתב בימי
 אמוראים (וכן כתוב בפ' תיקונים כ"ז טויחס להרוח ז"ל שבידי, זול
 גראה שהקדמן הקונין הוא מהאמוראים הבאים אחריו ולא דברי רשבי
 ותבירו אבל חתיקונים הם פרשבי ותבירו. עכ"ל), וכן מצאתי בפי עלי
 היכלות היכל ג' על מאמר דפקודי ר"ג ע"א והוא אוקטומו בנין
 דמנע כו' כתיב זול ר'יל שאמרו כל הננה בלא ברכה באלו נחל
 כו', וכן בכב"ט שואמר והוא אוקטומו, כתוב באננות, עכ"ל. וכן
 ביאר עד"ז בפירושו בכב"ט, שנתקבונו בזוהר למאמרי אמוראים
 שבגט' ומדרשים, ואע"פ שהמאמרים אלו הוכרו בוגם ומדרשים
 בשם אמוראים אחרים, ובזוהר או רע"ט הביאו קרטוניים להם,
 או לפעמים תנאים, אין בזה חמייה של כלום, שהרי זה כמו כמה
 טימרות אמוראים אחרים, דמיית' עלי' בש"ס תניא נמי הבי',
 או תניא דטמייע לי', שא"כ כבר נאמרו דברי האמוראים לא
 התנאים ונקבעו בבריותות, רק דבעלי הטימרות האמוראים לא
 הוי שמייע להו הני בריותות וכיונו מלכם לדבריהם (ויעי' תשובה
 רש"ס לרביב' בס"ס הרביב' קמ"ז עד קמ"ח ע"ד), וכך אסקין
 בפ"ק דב"ב (י"ב א' ב') מהוכחחו זו דחכם עדיף מנביא דאמר גברא
 רבא (מהאמוראים) מלהא ואיתמר משטי' דר"ע בן יוסף או מהאמורה
 הלכה למשה מסיני בותאי', וכן אמרו בריש חנינה (ג:) שאמר
 ר"א אל תחושו למנינכם (על"ש פירש') כך סקובלני כו' הלכה למשה
 מסיני, וכן ציל בע"ב אף בכב"ט שלא נזכר בוגם הדרינו רק מיטמר
 דאמורי, ובכל זה היו ידועין מכבר מהל"ט ונשבחו עד שהחזרות
 אמוראים אלו נאמרו בבחמ"ד ונקבעו בש"ס בשמות (וכן אמרו בירושלמי
 פ"ק דפה ומ"ק דשכח ה"ז כך היהת הלכה בידם ושכחות ועמדו השניות
 והסבירו עד חזашונית למסור דבר שב"ד נתנו נפשם עליהם טומע
 להתקיים כילם [שיקומו ויעמדו על האמת] כמה שנאסר לטסה מסיגי) ז
 וכן נגנץ

וכן לדוגמא שב שמעתה דאמוראי בטריפות רפ"ג דחולין (מ"ג): שמה פרש שם בסוני רמנין להו כי"ח טריפות שנאמרו למשה בסיני, גם לא ס"ד שער ימי האמוראים שחוירשו שב שמעתהי בטריפות אלו, לא היו ידועים כלל ואכלו טריפות דאוריתא ח"ז, וא"כ היה להם להטירף למפרע כל הכלים שנשתמשו בהם כבשר שקרה בהן טריפות אלו (יק אם לא היה ידועים שארכו, יילداولין בחר רובא), אלא וראי היו ידועים גם בתחילת הנה שמעתהי בימי התנאים וגם בימי אמוראים *) רק באורה שעיה שסידרו הנט' נשחו דבריו התנאים והוחכו בבחמת"ד ממשי" דאמוראי אלו וקבעם בשם, וכן בהלכות שחיטה של אלף הרני (שהוא הלכות א"י שהוכרו החום' וש' ריש חולין) נמצאים רוב הדינים הנקבעים בוגרא לפניו טימרי אמוראים, נאפרים שם מהלכה למשה מסיני.

ולא הלכות בלבד, אלא אף בנתנאות, אמרו בירושלמי רפ"ד רמנלה ובויקרא רבה ר"פ כ"ב וקה"ר פ"א ועליהם הכל הדברים וכן תלמוד תוספותanganot co' כולם נאמרו למשה מסיני, וכבר בימי התנאים הי' סדריים להם אנדרות על תנ"ך, ובכ"ש פ"ק דקדושים (ל"ג). שקבל ר"ש ברבי לאביו רבוי על ר' חייא שני חמושים שהיו קבועין להם במשנה (והארכתי עוד בההערה לט' על מדרש מסלי בהערה על הפסיקה בס"ד ואכמ"ל בה), ולכן אין לההפלא אם מתרות האנדות שהוכרו בש"ס ומדרשים ממשי" דאמוראי בתראי, נכוו בלשונם כפי הרנאים ואמוראים הקודמים בזוהר ורעד"מ ומדרה"ג.

וזאף תלמוד, שהוא השקל ואטריא בדברי הלכות המשנה (הטאבלת בלשונה מסיני כת"ש הרטב"ס בהקרנותו לט' וועים) כבר הי' להם בימי תנאים, כמו שהוכרו בריב"ז ספ"ב דפוסה (כ"ח), שלא הגיה כי'

*) ומקוס למל, דכii ז' טמפלתי דמליכין פ"ד דעליזין (מ"ג). למלך מלך ע"ט מליכו ז"ל נפלם קמי דרכ מפה נטול נטול קמי דרכ נטומגדיקת (כן נטלס עיקר כני', ולע' כני' טלו קמי דרכ נטול קמי דרכ נטומגדיקת מלך גמיחול וכרדעט, נס ליה כי' לרשות ישנס בימי רב מסדה, טכל רכס כי' חכינו טל כ"ח וכי' ר"י בטומגדיקת מהר רב יסודן בימי רב מסדה) כן כן כי' ז' טמפלתי דמלך מלך (יק לנו טלו דכם מ"ק למלן כן, דכם טילם לנו מ"ק דמלך רב מ"ל מטה' דרכ נטול, טכל לנו רב נטה' יהל' ג' חקוקה כ"כ לטעמתקל דרכ נטול יטמו' בטוי ר' יח' ולכא. דמליכון נכלים לטעמאות כהמילדות נכלו בטוי' גנטום. וכ"כ לפט"ז זכו קלכה נטפה מסיני ונתקבצח - ולו קמיהו מפלטוף) :

כ"ז נאמר ועי' בפרק עי', וכן אמרו פ"ק דברכות י"ז. להורותם זה נראה, ומעתה לא יפלא מה שהוחרר לשון תלמוד בכ"ט בוזר ורעד'ם כמו לדונמא ברעיט פנחים רט"ד ב' ורבנן דטני' ואמראים כל תלמודא דלהון על רזין דאוריתא פרדו' להון כ"ז. ובפרט לפמ"ש שנחחבר בימי אמראים (ואפשר כבר נסder תלמוד הירושלמי או). וכן מה שהזכירו לשונות של סוגיות התלמוד כגון לשון תיקו שהוחרר ברע"ט פ' צו כ"ז ב' אתרט תיקו בהון וכל תיקו דאיסורה כל', וכן בתיקונים תי' כ"א (ס"א א' ב') והז"ח (עה ע"ג) לשונות הסוגיות הצרבה שאליה שטעהה כ"ז ע"ש, כי כיוון שהו להם תלמוד, כבר היה להם כלליו סוגיותיו ג' סדריים בפיים. וקצת סיוע למ"ש שמאורים ומעשיות שקרו להאמורים היו לפני הזorder. אבל לא חתימת הש"ם וסונייא התלמודא של רבashi וישיבתו. יש להביא מההיא רט"פ שמות י"ט ב' שהזכיר שם הא דאונבא טמייא (לאיל לרוב קטינא בגדות נ"ט א'). הקב"ה מודיע ב' דטעות לים הנדרול וארי' שם בוזר דלאו מלה ברייא היא דהא אל' לאובא טמייא דהוא בריב ומלי' כדיבין וארי' לאו בהר אובא טמייא אולין דברירא דמלה הוא. והרי לפניו בש"ט שם מסיק הש"ם עצמו אהא דאל' רב קטינא בן לאובא טמייא. ולא היה גודה גודר הי עביר והוא דלא אורי לי' כי היכי דלא ליטעו ב"ע אבראי'. אלא משמע דהאי ולא היה מסקנא דסתמא דש"ט דהוא רבashi וישיבתו, וזה לא הי' בימי מסדר המתאר ההוא בוזר (והוא מדרש הגעלם כמו רוב חמאמרים שם בפרשא), אבל המעשה דרב קטינא עם האובא טמייא היה ידוע להם ג' בלשונה, נואישר רב קטינא וזה קרanton הי' בימי רבוי וחבריו תלמידיו רשבבי (ויתישב שר"א ורדי' שהזכירו שם דבריו הן מחבריו ותלמידיו רשבבי' כסותון בס' הזorder תמייר, ולא נזכר לווער שהן אמראים המצוים תמייד בסדרש הגעלם, וכמו שזכיר שם בסדר ההוא ר' יהושע דסכניין שהוא אמרוא), וטוקום לוח, הויאיל וגניאל רב קטינא תלמיד רב חזומר בשמו בכ"ט בש"ט, עי' סה"ד, א' רב קטינא אביו הי' בימי רב, ושפוד י' שה' מhabנותו של רבוי ותלמידיו שהו בחן ג' תלמידיו רשב'י כמו ר' חייא ואחרים, ואישר שה' חנא ר' מקני שה' מבבל גקראי בשם רב כמו רב המונאנא סבא ורב ייבא טבא שכזזה ועמש' בענף החמייש' אותן כ' בס"ד בזה, וקצת ספק לוח, שלכן נקבעו דבריו בגט' שם בברוכות קודם דברי רב נתן שהוא תנא אחרון, שאמרו עלי' ר' ור' נתן טוף פשנה):

ענף החמייש'

עד לשון הארץ, שטענו המערערים. שבominatorיו היו כתובין דברי התורה בלשון הקדש. כהמשנה אתוספתא וככל מדרשי התורה. ולשון ארמי הי' בימייהם לשון הדיוותות, ולא היו כתובין בו ד"ת, ובפרט סתרי התורה. לע"ד סננון וסונייא הלשון ישכזה ראייה.

(א) **ראיתי להצעע החלה**, מה שיש לפלפל בוה לדינה בס"ד, שכוראה מקום לומר, בהא דקי"ל (גיטין ס'. תסורת י"ד:) דברים שבע"פ اي אתה רשאי לאומרן בכתב, דיש ללמוד מכת ביקתא, רישא, רדברים שבכתב اي אתה רשאי לאומרן בע"פ, שכתבו הותם רפט"ז דשבת (קט"ו), ד"ה לא כו' בלבוש הרגום מותר לאומרם בע"פ מדרתנים רב יוסוף (ובירוש ב"ק ג':) דחו זה. דהא טשומ עת לעשות אטרינן (כגיטין ותמורה שם) דשיין ואין לך עת לעשות גדול מוה. ויש לטעון על דבריהם, דלפ"ד המפרשים בלבוש תרגום לייכא איסורה, א"כ אין כאן עת לעשות, כיון דאפשר בהתירא, ועמ"ל א"יה בוה), א"כ ה"ה ה"ג טיפה רדברים שנע"פ اي אתה רשאי לאומרם בכתב, היינו דוקא בלה"ק בתורה שכתוב הוא רשאי אבל בלבוש אחר ובתרגום שרי, וסיגן לסבירו זו מצחתי שכתוב רם"א בתשובה ס"כ ל"ד שכתוב שאינו אשורי מותר לכתוב דברים שבע"פ, וכותב שנ שלכן המציאו הראשונים ז"ל כתוב משיט"א כדי להתרIOR לכתוב בו תושבע"פ, וא"כ וראי י"ל דה"ג בלבוש אחר (ולפ"ד הטاري בפסוקי בSEGלה פ"ק ט'), שאר ספרים שהתרIOR לכתוב יוונית היינו הכותב ולא הלשון, א"כ ייל שלפ"ד רם"א הווי ק"ו להתרIOR לכתוב בלבוש אחר, אבל ריא"ז בש"ג רפ"ב דמגלה כתוב להיפוך שדווקא הלשון התירא ולא הכתוב, ועיי' באורי הנגר"א א"ח סתר"ץ סק"ב, וכמו"ש בס"ד בחודשי על הרא"ש דטגלה רפ"ב בוה), וכן יש מקום לוה, לדרשה דתנא דבי ר' ישמעאל (אייה ושם) מן כתב לך את הדברים האלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות, רהאלה משמע כהויריתן שהן בלה"ק (ויהאלה טשומ נדעתיכא כתמ"ש פ"ב רסתה (י"ז) ע"ש בחום), והיינו דמחדרש הנה דבי ר' בדרשה זו, ולא סני לי' بماי דרש חלה ר' בר נחמני מדכתיה כי על פי הדברים האלה כרתי-אתך ברית שדברים שבע"פ اي אתה רשאי לאומרם בכתב, די מהך דרשא לא הווי ידענן שום התירא לכתוב דשבע"פ אפי' בלבוש אחר, דסיד"א הברית הוא שילמדו דוקא בע"פ (וכרטשטו באמת לר' יוחנן דרוש הני' כסאית"ל אייה), לבן דרש לה מן כתב לך את הדברים האלה למידך באלה בלה"ק אסור אבל בלבוש אחר שרי, וכן ה"י נראה דלכאו' פשוט' דעתם' התושבע"פ אין רשאי לאומרם בכתב הוא להבדיל' מתושב"כ*), וכל

*) ויל' טמיעס זם נכחנו חכם סלמה רכתי ומגלה יקדום מעיקין גלעון טרמי (נכלה מפי) בטוליך לסתמ"ז נפקדתו על חכם סלמה רכט. ועל מגלה יסודית נסילתו לפ' כי חול ע"ט). כדי לCONDILIN צוז מלחמי סקדט (ולג' ס' צנ' סיל' הוג' נס' ס' נס' מקומות לטענו בלה"ק. רק נס' מלך (ק): קויכנו ליחס מלחמים מהם בלבושים מרמי. ולין מוכדר כפיטס למם נכתב

ובכל שאינה בלה"ק נראת לכל שאינה תושב"ב שניתנה בלה"ק ואסור טעiker דין לכתבת תרגום ובכל לשון, ומעטה הי' מקום לומר שלכן נכתב הזהור בלשון ארמי, שבימי רשב"י ותלמיyo, עדרין לא התירו לכתוב ספרי דאנדרטה משום עת לעשות, לבן המוציאו התירא לכתב בלאשון ארמי שמורט בכל וממן לכתב בו תושב"פ, שאינו כתושב"כ שבלה"ק דוקא נכתבת, אבל כאמור אין נראה זה עיקר להלכה, שא"ב תיקשיין בתמורה שם, מי מקשיי אדרב דימי שם אמר אי אשכחית רכתב אינגרתא שליחי לי' לרבי יוסף כו', מהא דרשבע"פ אי אתה רשאי לאמור בכתב, לדמא רב דימי בלאשון ארמי רצה לכתבת, אי אתה דלייכא איסורה בלאשון ארמי, .. נם מיי משני שם לדמא מלהא חורתא שאני משום עת לעשות לה' הפרו כדורי וריל טעינוי בספרא דאנדרטה כו'. דמאי עת לעשות איכא הכא בכדי להתייר האסור. דהינו לכתב בלה"ק. כיון לאפשר שפיר לכתב בלאשון ארמי דלייכא איסורה וליכא הפרה כלל. והני רכתב סיירה דאנדרטה נמי שהוזרכו ר"י ור"ל להתייר קרייתן משום עת לעשות. הוא לכתב בלאשון ארמי דלייכא איסורה והפרה כלל. או בכתב אחר שאינו אישורי לפ"ד הדט"א בתשובה הניל. אלא ודאי מוכרחין אנו לומר. שאיסור בתייה תושב"פ שווה בכלל לשון ובכל כתב. ואין להמציא בו התיר כתיבה אם לא ע"י הפרת האיסור בעת לעשות לה'. וכן משמע ודאי לפי דריש' ר"ד יוחנן בנימין שם שלא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל תושב"פ רכתיה כי ע"פ הדברים האלה. והינו משום שקשה למגmrינהו ולנרטינהו בע"פ כדארמי.

ככתב נב' לטווים. וכן ספלוט דמלס קדמוץ סונט נג"ט רפ"ז (פ"כ) ממענו לפטען קלמו לכ"ק וקומו לפטען מרים. ועי' פ"ב דסנדרכין (ל"ה) מלכ"ל בלאזון מרים סיפר). וכן מנגלה מעתים נכמצע עיקלס בלאזון מלים מפעס זה, כי עיקלס דסיעו סימיס טקן י"ט סוליטר לכםנות ולספוד טקן (צ'ז' נכחכ' צימיס קדמוניים (פ"כ) לוכו. פ"ז' נכחכ' דטנט"ל) נכחכ' בלאזון מרים לבגדילס מכתני קקדס, רק ממעטיס וסיטולו' כगמים טגלאל טקן לפערומים ליז' דרכות וכו' לסול נכחכ' מהלה' כל' חותבנע'ם וכו' טוין מוקן צמ"ל כל'ק' (כמ"ט הילס דונטו טג"ט נבי מיום נספלוט חותם נכילים פ"ז' נסנ"ט' כ' ע"ב) لكن מה"כ כהכתינו לכתוב חותבנע'ם, וכחכ'ס ימד עס מנגלה טענית. קדומס, נטהלו כן מהו. בלאזון מרים ווללו' גלא'ק (ויט' נסופף עוד טקימים סי' נרכיס לידע פ"ט מ"ז להדיותם וע"ס, لكن כחכ'ס בלאזון כדיבוטם צהרית' טיק' מונן לכל', היל' קטמומיים כסיטולו' הנשים האדרכ'ום למ סי' נרכיס לידע לכל' רק למ"מ לנן טהום גלא'ק וכע'פ' (כל' מונגע'ט).

כראמי', שם לעיל דלכן נכרת ברית על תשבע' דוקא מושם דתקיפא לטגנריינהו (ולא משמע לומר שמשום עומק הדברים Kapoor). אלא ספנ' שביע' קשה יותר לטגנרט, והיינו דקאמר לטגנרי' ולא לטיסנברינטו) והיינו דאמר ר' יוחנן בשם ר' פמ"ז (ובירושלמי פ"ב דטהה וופ"ר דמגלה יפסיקחה דכלת טהה וחנומא פ', וירא חלazon קצר כטאמר זה) אם המרת אורתה ועשיות מה שבע' בכתב כו' איןך מקבל שבר (וכהאי ליישנא ארוחב' א' א' יוחנן בחטורה שם כותבי הלכות כשורטי תורה והלומדה איינו טקבל שבר, ועי' בירושלמי רפט"ז דשבת וכט' סופרים פט"ז ה"ב) למה שכך נתתי תורה בכתב תורה בע' , משמע דגניות הכתוב היא שלא טעם (ושם אמרו משמי' רדי' בר שמען בליישנא רדי' בנטין שם שם המרת אהאה טבטל הבריות, רהינו כד' שהבריות נכרת דוקא ע' תשבע' יעקה לאירועה וצריך למינрос בה חריר שלא ישכחנה, וברית הוא דבר חטא הגםיד לזכרו), וכן נראה לפי הטעם שכותב הריטוב' א' בחידושים לגיטין שם בשם רבנו (הראה), והטעם היה נפצא נס' הטורה להטב'ם, ומשמע שלא רצה הריטוב' א' להזכיר בשמו זיל בוז. משום דלא נחה דעת הראשונים זיל בטעמי סצונות דיהיב ורטב'ם זיל כידוע). משום שבדברים שביע' צרי' דקווק הטוב בטעמו של דבר וכי' ולכנ בעין שיממור הרב לתלמיד מפה לפה וימסור לו כראוי, אבל אם יכתבים לימדו מהזק הכתב יובאו לירדי טעות ע"ש, שלפי טעם זה פשיטה שאstor בכל לשון ובכל כתב, וא' אין מקום לטעם זה על כתיבת הווור בלשון ארמי, וצירכיןanno לטעמי אחרים .

ב' לפי מה שנראה בזוהר (והעירני לוח מנבר חכם א') שכותב ס' הווור הוא ר' אבא, כמו שאמר ר' באדרא זוטא רהאוינו רכ' ב' ר' אבא יכתוב כו' וכן שם סוף האדרא זוטא (א' א'כו) ואני בתבנה סברנא למכותב טפי כו' , ובפ' משפטים קב' ג' ב' דאנא בתבנה מבוציא קרישא כו', ור' אבא בבלאה הו, והו מישתעי בלשון ארמי לבני בבב' וכותב הווור כלשונו ולשון חכמי בבב' בענינים אלו (ועמש' בויה איזה שבני בבב' הו רגילן להעל' חמודו) ולא מביעיא לפ' האמורים שר' אבא זה הו רב, שידוע שהויה בבלאה (ועלה לא' ביט' רב' ואה' חור לבבל) , אלא שבאמת זה רחוק (ונט' ש בטה' לדחויה, ממה שבראת בזוהר שר' אבא הי' גודל טר' חייא . וא' אין ר' שב' קפ' וחלטיו של ר'ח. ועוד יש לדחויה קצת מזה שכוחה ר'ס לך נוכר שב' לר' אבא בן ר' יעקב. ובש' לא נוכר לר' בן זה) רק שם' נראה שר' אבא שבוחר בבלאה היה, ומ' ש בס' פ' לך צ'ב' דהוי אתי לבי טרונייא (לבית דירתו ואדונתו) דחמוני כו' אערען בכפר טרשא כו' , וכperf טרשא הוא מטה מחסיא כדאי' במדה' ג' וירא ק' א' ב' (ורטמו ע' המעשה גם בפ' לך צ'ד' ב'

פמוציאין שם) שהוא עיר בבל בידוע בוגרמא (ומ"ש שם בסוף המאמר דף' לך לך חניל גילן לבל לכני חביריא וכו'). דמתשעת קצת דבר טרשא אינה בבל. ציל דהינו לעיר בבל עתום, ספ"ב לשכת או ר' למוקם שחביריא שרוין בבל שהי' שם ת"ח טועלם. ואלו כפר טרשא כפר קפן רחוק היל טמקום בגדאל ר' אבא שם ציד א' כ"ב אתון חכימון ואותון יתכין הכא) וא"כ חמיו מכבל שהלך למקום דירתו, עוד להלאה מכפר טרשא מטה מחסיא, וכפ' במדבר קי"ח א"ר אבא חמוי בני נשוי דהו חרדו בבני פרוניא דבבל וכו', ובסדר תנאים ואמוראים (הנדפס בספראג) בתוב שכשבא רב לבבל מצא שם את ר' אבא מנהיג שרדה בבל וכ"ז שהי' קיים לא נהג רב שרדה בבל עד שמית ר' אבא, ואם ני' זו אמרית' קרוב הדבר, שהו ר' אבא שהי' מhabורתו של רשבי' והיה בבלאה, וננהג שרדה בבל (אחר פטירתו של רשבי' חור לו לבבל), ויל' עוד ש"ש בדברי רב שרירא ורב האי שבעורך ע' אבי שיש רב אבא חנא דבריותא, שמנני שהי' מבבל קראותו רב, שכן התנאים שהיו בימים הראשונים בבל קרויים ג"כ רב, כמו רב המנונא סבא שבוזדר שהי' זקן מרשבאי' ונפטר קודם לו (וכפ' משפטים קכ"ד א' משפט שהי' בזוט הבית שהי' עליהם בריגל ומקרים קרבנות ע"ש : מ"י) קצת משפט טמ"ש פ' תרומה קמ"ז רע"ב כשע' רב המנונא סכא קדמאה. דשנים היו הנכירים בזוהר. בלבד רב המנונא סכא האמורא מתלמידי דרכו) ורב יבא סבא שבוזדר, וכן רב הונא ריש גלותא שבימי רבוי הנזכר בירושלים פ"ט דכלאים, שאף שהי' תנאים (כי לא יזרק עליהם שם אמרוא). שהונח על האמוראים שאחר חיבור החשנה. שלא חוסיפו עוד כ"א סימרות וסירושי המשנה) מ"מ כיוון שהי' מבבל נקראים בשם רב, ויש לומר שר' אבא שבוזדר הוא ג"כ רב אבא ולא רבוי אבא, ולא רק דרכו העתיקים כ"כ בות בעתק ס' הזוהר (כטו שאפ' בנם). אותן המקומות שהזכיר הנאים שכתב רב אבא בבריותא. הנה לפניו כבר נשכח זה בהעתקה ונכתב ר' אבא כפי הרגיל חמייד בבריותא שם רבוי ולא רב) וא"ב והוא בעצמו שהי' בבלוי וכי סליק לא"י עדיף כתורי טניין. لكن הי' הגודל שבחברות רשבי'), ובמדרש הנעלם וירא קכ"ז א' הזוהר ר' אבא סבא, י"ל שלפי שמדה"ג נכתב בימי אמוראים במש"ל. מוסף ענף ד', لكن קרא לר' אבא זה בשם ר' אבא סבא נגד ר' אבא האמורא מהתלמידי ר' יוחנן שהי' בימייהם.

וגם זה עצמו שבחר ר"ש בר' אבא שיכתוב (לבד מה שנראה שהוא שמנני שהי' הגודל בהם והכין הרבים על כורין) יש לומר מפני שהי' בבלאה, שנוצר בזוהר רחברי בבלאה היו רגילים להמתיר הסודות

הסויות מהקבלה בלשון סתום וחתום כט"ש במאמר דט"פ לך לך הנ"ל ויגלו נבבל בניו חכרייא כו' ואחכסיין מילין גנוויי' כו' , זבפ' ויחי רכ"ד ב' ארכ"ש כו' חכרייא דנבבל כו' ואיננו עילון לנו' בנושפנקא דפרולא תקופא סתימא מכל טטרין כו' , لكن בחר בר' אבא שיכתוב הדברים בלשון ארציו חכרי בבלאה להצעיע לסתום הדברים , ואעפ' שבחויו של ר"ש , הי' רצונו שיאמרו הדברים ב글וי וכמ"ש בפ' אחורי מות נ"ט ב' ובפ' האינו רצח א' כר אנן יתבין קמי' דר"ש כלא איהם קמי' באיתנליה . ומциינו בפ' אחורי מות ע"ט א' שנענש ר' ייסא על שאלפני ר"ש בלשון נסתר ביעא דקוושטא כו' ע"ש , מ"ט אחורי מות ר"ש , שאמרו בפ' אמר ק"ה ב' בתר דשכיב ולמכסה עתיק דחכרייא מגנומי ולא קימי מילין (והוא כלשון שהחכר על טשנה דגבליי בם' ויחי שם שאמר ר"ש וכלהו מסתפי למיטר מלין אלון אלא לעאן בגמנומא כו') יש לומר שאדרבא הי' רצון ר"ש עצמו בזה שיתבסו הדברים בלשונם לגנו ולהצעיע מפני שאין ראוין לכך בעניין ט"ש בר"ס חזק ק"ס ע"א ומדאסגיאו חייביא כי בגונא אחרא לאחכסהה) . כי באמצעות חכמתו של ר"ש היתה ראיו' להיות גנוזה ולא בנלי , וכנראה גם מלשון הירושלמי פ"ק דסנהדרין ה"ב שאמר לו ר"ע לר"ש דיריך שאני ובוראך מכירין כוחך , כלומר ואין ראיו שהתגללה חכמתך בעולם כמו של ר"מ שם (שהעלחו ר"ע קודם לר"ש) שתורתו נתגלת 'ורוב סתמי המשנה כוותי' סתם רבינו , ונראה מאיר פני חכמים בהלכה , שהי' אורו גליי לכל . אבל של ר"ש נשארה גנוזה ונעלמת ע"פ רובה . ולבן בחר שיכתוב ר' אבא בבלאה בלשון חכרייא בני נבבל להנחלת הדברים לדורות בצעירותו בספרא , וז"ש ריש לר' אבא בפ' פקודי (יל'ז ב') אבא אבא כו' טנפער בקיוטך ואפקיד בקיוטך . שפירשו התיר ונגען קשוריך שתהה קשור על גנוזה הסודות וקבל גם את זה וזה הסור לתוכך וочекידנו שם כשתקלטנו למוקם ציעוחו , והנחילו חכרייא דנבבל מנהגנו זה לדורות הגאנונים שאחריהם להצעיע ולהעלים הדברים עד מאר כמש"ל סוף ענף ב' בס"ר :

ג ועד אחרן אני בא להזכיר מ"ש תלמידי האר"י זל על לשון הארמי ולהזכיר במיסטרות מן המקרא וממן הנمراك בתפ"ד להראות אמיתיתו , ידווע מ"ש תלמידי האר"י זל (ע' פע"ח שער הנהנת הלימוד בענין שנים טקראי וא' תרגום . ובכ"ט אחרים שהתרגומים הוא מרגנה תחתונה נגד לה"ק קביה מתחה ומראה אחרים (ונר' לדבר שבלשון רומי תרגומים . פירשו עורף ואחרו ולא פניות) ובבה

ובה נדבר עם אותן שאין יכולים לקלל הנכואה אלא ע"י הרדמה ע"ש, ובן נכתב הזהור בלשון ארמי ותרגום, להזריע שלא נטסר להתגלות העניים לדורות ב"א טcosa במראה ומלבוש אחוריים (ופניו הפניות ונמשל שלו לא יראו) במדרגות תחתנות, וכמ"ש הגר"א זיל בליקוט הנדפס סוף ביאورو לספרא דעתינו וו"ל, עד שבדורותינו אין מושנים אלא בעקב עולם העשי ולבן רבוי המתפרצים כו' וכל שאנו מדברים בא"ק ואב"ע הכל בעולמות התחתרנים מאר שבעל עולם יש אב"ע וכל הבחינות אלא שהן אחוריים דאחוריים ואין מצוחצחים לבן מדברים דרך ממשלו ואין מבנים כלל . עכ"ל.

והערה גדולה ליפור זה. יש להבין מס' דניאל, שהחלתו לה"ק בדרך כל הנביאים, עד וידברו הבדרים למלך ארמית, שמשם ולהלן הן הדברים שנדרבו לפני המלך ודבריו המלכימים והחולמות לבן כתוב הכל ארמית כמו שנדרבו (וכמו בעזרא ס' ד ה ו). שפני דבריו המלכמים שהותקנו שםPTHשנן דבריהם. נכתבו כל העניים שם בלשון ארמית. וו"ש שם ס' ד' בתחילת הרכבים. כתוב הנשתוו כתוב ארמית ותורגם ארמית. שנ"ל פירושו. שכא לומר שהכתב כאן לשון ארמי. אין מהווג שכתב תקופה בלשון אחר והעתק לארכית. אלא שהוא נכתב תקופה בארכית ותורגם כמו כן בארכית. וכאת הנשתוו פירושו שהוא שווה בחריגתו מה כתוב בily shinui), ואח"ב בסוף ס' דניאל סימני האחורונים שהן דברי דניאל עצמו חור לכתוב בה"ק בכל הנביאים, ומעתה יפלא הדבר על ס' ז' שהוא סיפור חלום שראה דניאל לעצמו, ולא דברי המלכמים למה נכתב בלשון ארמית, ומה נשנה מן החלום שלහן ס' ח' שלאחריו שנכתב בה"ק, ולא ראיות מי שהעיר בזה*) , ולדעתו מזה סיוע גדול למ"ש לעיל בשם תלמידי האר"י זיל, כי בסיסי ז' וזה בתוכים פסוקים מראה דניאל חזה הייתה עד די ברשות רמי ועתיק יומין יתיב לבושי כו' ושער ראשה כו', שכותב הגר"א זיל בליקוט שבמס' ספ"ץ הנ"ל שמראה דניאל היה בראש עולם העשי תחתי עולם היוצרה ושם אמר עתיק יומין יתיב כו', והוא הוא בין הנביאים לדורות הבאים. עכ"ל. ובן נכתב מראה זו (וכל החלום שבסי זה) בלשון ארמי, להזריע על מקומו ומדרונו התחתנות

*) סוב נלטס מחדס ס' מנן וכן לכט סמקונל מואלי"ט המכיד לסתום לך גיל וכל' כ"ב רליקי קטע נקטת לנכיס מזס, גכל נט כימלט לחלקית פ"ט.

התרתונגה (וכזהר פ', ואתען רס'ט ב', ופ' יוקרא י"א ב', אמו ועל דא אשთסודען טלי מטומא דבזאת כו' למיטר סלה מאחריו ובדין הו ידען אלין בני מיחסנותא פאן אחר חיליא מלחה) אבל מפי' ח' ולהלן שלא הוזדרו עוד מראות באלה, לא הוזרכו לכתבן ארמית, ונכתבו בה'ק.

וביווצא כוה, לדעתו, מוכריז אין לומר הטעם, בכת קול של יוחנן בה"ג ושל שמעון הבדיקה בבריחא בסוטה פ"ז (ל"ג). ששמעו מבית קדרשי הקדושים בלשון ארמי, כדרתニア שם ובלשון ארמי כי אומר, שהרב נפלא מה נשחנו ב"ק אלו מכל הב"ק שבע"ס שכולן בלה'ק נאמרו ונכתבו [ולא נמצא בש"ס ב'ק בלשון ארמי כי' אשלחה. וחן פ'ק דבר' (בנ):] הפסינה (ע"ג): בטרנה דנפל למיא. וכפ' חלק (צ"ו): בגבוראותן. וכל אלו. מפנוי שהטיפור כולא עובדא נכתב בש"ס בלשון ארמי. אין חידוש שגם הכה'ק נכתב בש"ס כן באրמית, ואפשר עיקרו בלה'ק נאמר. ומתרוגם כאן ארמית תוך חסיטור (לבך זה י"ל. דהא דפ' חלק הי' לנבווארן וכן' שהיו מסטרים בלשון ארמי. וכן היהו דפ' הפסינה י"ל ששראי האגושים שהיו בספינה שם עם רבב"ח היו מסטרים באրמית ולא היו טכירין בלה'ק. וכן היהו דהורודים י"ל שהורדוס עברדא הדיות הי' וכל סיטורי הי' לשון ארמי). והיה דספ'ק דסוטה (י"ג): דגרטינן לפניו בבריחא ראה כו' וב'ק טשטייע וימת שם משה טפרא רבעא דישראל. הנה באחת בספרי ס"פ זאת הבריכה ל"ג בה ברכתי ר"א בלשון הכה'ק רק ימת שם טsha. ואח"ב גרטינן שם סמלוון אמר וימת' שם טsha ספרא רבעא דישראל. ואפ' לנו' שלפנינו דגוטי' לה בדור'א. י"ל טשומ דלעיל נקטינן לשון זה במלה'י דסטלין שהוא אמורא ולא פלאק כפ' ב' של חום' שם דא"ב קשה הוא אין מלה'ש טכירין בלשון ארמי. ודוחק לומר שהוא שם שהב"ק הזה נשמע לכל העם, הי' מקום לומר, שלכון הי' בלשון ארמי שיבינו הכל אפי' הדירות וע"ה. ולכארה הי' אפשר לפרש מ'ש שם בגמרא שאני ב'ק דלאשטייע עבידא, דהינו דקאמר דלאשטייע לכל העם שמספרין בלשון ארמי עבידא, אבל רשי' פי' לשונו, דבר'ק דבר'ן, לא נשלח לאוון שאין מכירין בלה'ק, והדין עמו, שבאמת לשון הש"ס משמע שהמה לברים שמעון הצדיק ויוחנן בה'ג שמעו הב"ק ולא נשמע לאחרים (ומ"ש ישבו ונכתבו וכיונו אותה השעה. הינו כספריו הם לפני אחים). וא"ב ודאי ערייך טעם למה היו ב'ק אלו משוניים להשטייע בלשון ארמי, ונראה הטעם, מפני שב'ק זה שמעו מבית קה'ק בפנים והם היו כהנים גודלים, ושמעו בפנים

בפנים בקה"ק בשעה שהוא עובדים עבדה בזוהב"^פ, כדרפרשי"^ז (מי' במנג'ת חענית פ"א א"י דיו"ט ראשון של ח' ה'). ולפ"ז לא בקה"ק שמעו. אלא בתייל שצאו יוצא מבית קה"ק). לכן מפני קדושת מקום, והשומע, והזומן, ה"י מקום לטעות בו, שהוא מין נבואה, ולכן דוקא באלו הב"ק, החוצר להורייע שהן מררנה קטנה מאד, בוה שנאמרו בלשון ארמי ז'בק דאלישע אחר שהכיאו התום' פ"ב דחינה (פ"ז) בשם היירושלמי. מאחריו בית קה"ק שמו אלישע. ולא ה' סקט לטעות בו שה' נבואה. לכן ה' בלה"ק).

וממוצא דבר בעניין מראה דניאל הנ"ל שנאמרה בלשון ארמי, נלמוד, עוד טעם בעניין סדרו הזהור בלשון ארמי, כי הנה ספרא דעתיעותא ווהארdot רבא וווטא, שהן ימוד כללי הקבלה (ולפ"ד הגאון אמריח טויה"ח מוואלאין ז"ל בהקרמתו לספר"צ שהבאתי לעיל סוף ענף ב'). הן כמש' המשנה. והזהור כמו התלמוד... בענייני הקבלה ע"ש). התחלתם בתקונין המוזרים בדניאל שם עתיק יומין יתיב לבושי כתלג חיר ושער ראשה בעמר נקא, לכן סדרו דבריהם ג'כ' בלשון ארמי כלשוני פסוקי דניאל בוה, ואגבן כל ס' הוזר, ראו לשנותו בלשון הוה.

ונראה שהמכימי ע"י מן השםים, להיות הדברים הנאמרים בענייני הקבלה, נשים בלשון ארמי כט' הזהור, וכמו ס' דמןיד להבי", שרבו בדרושי הקבלה הэн בלשון ארמי, כמו כן נראה בם' ברית מנוחה שכולו בלה"ק, רק הדברים הנאמרים ממשמי" דרישבי" (צ"יניתים לעיל בענף א' חלק ג' אווח ב') כתובים בלשון ארמי, אשר אם לא נתפום שהיו בחובים לפניו בס' הזהור שהי' בידו, אלא נתפום בם"ש הרח"ז בהקרמתו לע"ח בשם רבו האר"י ז"ל שספר ברית מנוחה נעשה ע"פ נשמת צrik אחד קרמן שנגלה אליו אליהו ז"ל ולמדו, אפשר הэн הzn הדברים שנגלו ממשמי" דרישבי" וכןן הzn בלשון ארמי (וכן ס' ברית עולם הנדפס בדורותינו (וילנא חק' פ' שנמצא בכ"ז הרב ס"ז יצחק אייזנער ז"ל. שלפי ההשערה (וכן שמעתי מפי רבים) שחויר ע"פ מניר מן השםיס (וליה רמו' חור הספר באות ח' שער השני שכתב ז"ל: ואני המתברר שאוצר מתכת חכם חנני היה בוה החיבור בו). ונגה גראה לעין: שעיקר דברי הספר שחן דבריו המגיד נאמרין בלשון ארמי. ושאר דבריהם. וכן איזו שערם כשער הכלול. שבוטו. נכתבו בלה"ק שן דברי המחבר עצם).

ומצאתי

ומצאתי. בברור המנייד משרות שאמיר להב"י בישע"י ס' מ"ב וו"ל , והא את חוי כו' דאיתיהיב רשו למללא עמק בהאי לישנא (ריל בארכית) ולא תימא דגניע הוּא , דטריש הוּי מטלי בלה"ק דההוא לשון לא הוּי קרוּשה כולי האי דהוי כלישנא דטמילי גבר עם חברי אבל האי לישנא הא ידעת דלית גבר דמתהען עם הכתובה , א"א לומר שכונתו שח"ז היה לה"ק פחות במעטת קדוּשתו מן ארמית , שזו דבר שא"א לשמוּע , אלא צ"ל שהכונה , שבארמי ניכר לרבים יותר דמעלמא עילאה אתיו (ולא יחשנו השםעים שהן דברי הארבי עצמו . כיון שהי' הדבר בפי ובלשונו) שלא היו רגילים לדבר בו ואינו שנור ועוֹז בימיו בפי כל לדבר בו , משא"כ בלה"ק שהוא לישנא דטמיל גבר עם חברי [אוין ריל שהיו מרבים אז בימיהרבי איש עם רעהו בלה"ק שזה דבר ידוע שאינו . ולשונם לשון ספרדי לידעו . רק בכ"ז היז מדברים בכתב איש אל רעהו . ובתחשובות ופסקים הכל בלה"ק . וע"כ הרי הוא חשוב לשון הדיגל לדבר בו איש אל רעהו . גם כי יבואו שנים שלשנות שונה זה מזה . בספרדית ואשכנזי (ובפרט הרבי שידוע שהי' חתן הרוב ר' זכרי' אשכני אפשר הי' דבר עמו ועם ב' תמיד בלה"ק עד שלמדו ספרדיות) ידברו זע"ז בלה"ק ולא בארמית , שאין רגילים בה] , ואוין ניכר ב"כ שהוא דבר אלקי נשפע בפי מלעילא , ואי אפשר קרוב יותר שט"ס בלשונו זצ"ל דההוא לשון לא הוּי הידושא כו' , במקום קרוּשה כולי האי : והז מבואר במ"ש לפ"ג נ"י זו :

ד וראיתי בעיר פה קצת ע"ד ספר המנייד להב"י ואmittתו , אחרי שמטנו נכח ראי' לאmittelות ס' הוזהר , אשר הזכיר המנייד כ"פ להב"י בשם "זהרא קדישא" , ובפרשנה אמרו (סדרת אויר ליום ז' ב' לתשרי) כתוב וו"ל : וכולחו רמייז בוזהר אלא שלא מסתכלי בהו עד דיתגeli להונ ואו ידע למפרע אחר דרמייז להונ , דהא בהאי זהר דבינייכו רמייז כמה רמיין עלאיין דלית להונ חישבנא אבל בני נשא לא מרניישן בהונ וכדר יתגeli לון מרניישן בהונ עכ"ל . ובפ' אחריו מות (בענין שער המשלח דה אבל רוא) ב' וו"ל : רוא דרויין כו' ולא אפשר למייקם עלי' אא"כ יתמסר מפא"פDKבלת שמי' והכי איבעי לקבלה לה מפומה כו' אבל שמעון בני רמיין קצת אבל לית ב"ג יכול למייקם עלי' אי לא יתמסרן לי' עכ"ל (ונחכין לדברי ר"ש באידרא) .

בי הנה' המערירים , מנוקפים את הלב נ"כ על אmittelתו , בטענותיהם , שהב"י לא הזכיר ממן בחיבוריו כלום ,

רק נדפס אחרי פטירת הרב", והנקל בעיניהם לחשוד, שאחד מהמקובלים המצויאו וייחסו בזיווף אל הטענו להרב". אבל באמת הטעין הطيب בדברי הספר, ישפטו במשירם שאין כאן ספק, שכן הדברים יצאו מפי הרב", והוא ולא אחר, כי נמצא בו דברים רבים, שלא היי אפשרי לאחר להיות נוראים לו מעניינו הרב"י כלל, כמו שהוא רפ' וארא במתיחה בניו, ודפ' בחוקתי מה שקרה לו בעבריו על פתח התקי"י ע"ש, ועוד הרבה דברים כי"ב, וכן אם אחר היי הכותבו בשם הרב", וראי לא היי כותב בו דברי' שלא נתקיימו מהבתחות המגיד להרב", כגון וזה שהניד לו פעמים דבות שיזוכה לאותוקד על קדושת השם, וידוע שבבי' מות כדרכו (ונראה). שלא הזיק לדבר. כי"א שיזוכנו תחיז המגיד ע"ז. ויקבל הרב"י על עצמו הדבר למסור נפשו בשיכא ליה בקרוב, וכשה יציא י"ח הכוונה של המגיד, או שהי בזה טעם אדר שלא נתקיים), ועוד סיוע זהה ממ"ש בעניין הרמב"ם בפ' ויקhalb וו"ל: וזה איזוח (הרטב"ם) במדרגת צדוקיא, ולא כדאמרו הני חכמיין דאנגלאן וכו' (כז נדפס בפנים כאן וכו', שלא פרוסטו עניין הגלגול בפרטיות. וכן להלן) דנהו דהבי איתנזור עליון בנין קצר טילין דמליל דלא איתחו, אבל אוריתא אגנית עליון ואופ' עובדיי טבין דמארוי עוביי טבין הוה, לא אנגלןכו' אלא אינגלן בנגליול ואיסתלק ויתיב בהרי צדוקיא. עכ"ל, שאם זה מעשי ידי הרב"י זל מושב העניין שלחכחו תחת שפתיו לגמרי לא רצה, וכמו בן לגלותו בפרטיות לא רצה מפני יקרת כבוד הרמב"ם זל עליו כירוע, אבל אם הי מוויף מא' מהמקובלים, וראי בכוונה הי מפרנס ג"כ עניין הגלגול בזה, בכדי להתכבד הקבלה בזה בעונש הנגור על הרמב"ם.

גם המפורנס לרבים, הכתוב בס' של"ה שהעתיק מכ"ז הרב מוהר"ש אלקבי"ץ אשר הוא הי בעצמו מהמנויים שעוכו לשטוע קול המדובר בפי הרב"י בlijil'a של שבועות שבעה החברים, ובlijil' שני בי עשרה ייחד דמפרנס מא מילתא טובא, והרב של"ה הי קרוב לומנם (כאשר נזכר שם כלשוני) בערך ארבעים שנה, וקרוב הדבר שהיו חיים ערדין אייזו מהחברים עדי ראי' ושמיעת הדבר עצמן, ועכ"פ כת"י הרב מוהר"ש אלקבי"ץ המעיד על הדבר וראי הי נזכר ערדין לרבים בימי היות בעל של"ה בא"ק טובב"א, גם עצם העניין הי מפורנס לרבים שם בימיו.

ועוד מצאתי שבימי חי הרב"י זל הביא הרמב"ק בפרדס שעדר מסדר האצילות פ"ג דברי המגיד לרבו הרוב החסדר בעל כי ששם

(ששטע טפי הרבי). עצמו בחייו, כי האמת נפטרה קורם חביב' נירוט), והן הן הרברט' הכתובים במנזר משרים ס"פ ויקhalb לפניו בארכחה ע"ש. ובtems זכור אותו האיש לטוב חכם א' ברונגו ו"ל שהי' לבו נוקפו ג'כ' אחרי המעווריין על אמתות דברי המת' לרבי', וכאשר הראתי לו דברים אלו שהביא הרט' בפרדס משטו, הורה ואמר, שעהה נתברר לו הדבר ויצא הפק מלבו, וכמו כן בדברי הרחז' מזכיר ב'פ' ענייני המנזר להב' שהי' מפורטים בחיה' רבו הארוי זיל שנפטר ג'כ' קודם הרבי' כידוע.

ועתה זה חדש מקרוב ראייתי נדפס בחיבור א' דברי הועה על חיבור המנזר משרים, ולא יכולתי מלעוזר טלהציג פה סתירת טענותיו העיקריים, מהם ידונו על השאר.

(ה) מ"ש בת' פ' ויקhalb (כ"ז א' בר' ואלקואו חקל) עוד אמר לי אודחר מלטשתי ביומה רשבתא יותר מד' כסות לבך כסות קידוש וכחמת'ז, ובב' סעודות של היום ב' כסות בכל סעודה לבך כסות קידוש והברכה, ולפחות טאלו הכותות הרשות בידך אבל להוסף עליהם אודחר. עכ'ל, וע'ז פער פיו על ריבוי היין ו' כסות בלילה וח' ביום רב' סעודות. והנה ראשונה אומר, שא'ב הי' לו לזוק על דברי הש'ם בכחוות פ'ק (ח:) בעשרה כסות שתיקנו חכמים בבית האבל ורצו להוסף עליהם עיר ד' החחילו הי' שותין ומשתכריין החווירו הדבר ליושנו, ופירשי' לעשרה כסות וב'ב' הרמב'ם פ"ג מה' אבל וכ"ה פשטי' דשמעת'י כפירושם, וכ'ב הרמב'ם פ"ג מה' אבל וכ"ה פשטי' דשמעת'י כפירושם, דאלמא אף בעשרה כסות בסעודה א' ליבא שכבות', ובע'ב צ'ל טעמא משום דין שבתוך המזון אינו משכר כמ"ש בירושלמי פ'י דפסחים והביאו המפרשים דל' שם (וציל שם'ט ביוור מעשה). הי' שכבות אף חור הסעודה. ועי' בשיטה מקובצת שם שהרבנן בחדרשו וחלמידו הקשו זה על פירשי', מי' באמת אחריו שמצאתו שם בפ' צו (ל'ב: סדרה אור לומ'ג' של פסח) שכחוב וזיל: אודחר דלא למשתי חמרא אפללו בשבחות וויתט כ'א טעת מזער כי היכי דתיהך קמאי בקשיטותא ולא תסטי לימיינא ולשםלא מפולחני. עכ'ל. שמדובר הדבר דמספר הכותות הנ'ל שב' ויקhalb, א"א לקרוותם בשם מעט מזער, חורתוי לדקור בדבריו שם בפ' ויקhalb שכחוב שם אח'ז, שא' ל' כי סוד הכותות האלו שעולין בנ' סעודות ארבעה עשר הן רומיין י"ר יומין והן ד"י כי אין להוסף עכ'ל, ולא ביאר מה ה'ז י"ד ייטין אלו,案 אלו הן ידועים, מזה עמדתי על הבונה, שהוא דבר הנלטך

הכלדר מעניינו, שטחילה הדבר ששם אוור יין לאדר השני, ותילך זדורש שם בעניין פורים, גם אמר לו שם בתקלת הדיבור כי בימי הפורים מוחר לשות יין כל שירצה האדם ולהתענג בו, וילמד תחthon מעליון, שנם כאן בסוף הדיבור זו"ד מנות שא"ל לשות בשבת, הי' רק לשבת ההוא שחל בו באוותה שנה (ולא נזכר שם השנה). בכך שיכל לבור הדבר במציאותו ט"ז של כרכיש בשבת, והב"י הי' אז במקום שעושין פורים ט"ז כמו בירושלים או בטבריא שקורין בב' הימים מספקא, וא"כ היו שעושין משה בשבת (וכדעת הרלב"ח שהביא הח"א סי' תרפח סק"י שעושין הסעודה בשבת ע"ג ש"ס דיזן, אף לע"ד היירושלמי שהביא בב' השսודה בא' בשכתה, ט"ט קצת משה ושמחה וזה גותג גם בשכתה של יום טורים שלתם [לילו וויטו] בכריכים), והוא שאמր לו המניד להרב"י, שאע"פ שלשא ר"א אמר לו בתקלה שמתרין לשות יין כל שירצה. אבל לו ביהود סידר השתיי' בשבת זו בסדר הוה ולא יותר, וכן מוכיחין הדברים שאמר לו ולפחות מלאו כוסות דורות בידך, רפשיטה מהי תיתי יהא ס"ר שאמור לפחות, אלא ודאי משום דשמחות פורים הי', לבן ס"ד שלא יפהות מטפסרים, שאם יפהות ינרע ממוצות במושב בפוריא, זהה הזרך לבאר לו, שלפחות רשות בידו, ולא להוסיף, וכ"ז בשבת זו של פורים, הא בשאר שבות, נשאר הדבר כמו שזו לו במל' צו הניל' שלא ישתה ב"א מעט מוער, ומעתה י"ד יומין שהוכיר לו ננד י"ד הוכחות, ניחא שלא הזרך לבאר לו מה הון, כי סתמן כפירותם י"ד יומין דادر עד פורים (שיעיקו ב"ד) שריבר בהם שם למעלה בעניין, ומעתה מוצל אותו צדיק ה"ב ו"ל מלחיות ח"ו בסובאי יין כאשר טלאו לבבו של הכותב בחבור דניל, והרי בית החול מפורש בפ' ויקהל שם שאמր לו שביממא לא ישתה חטרא (כללו) וביליה רק כוס אחד, וכן כחוב שם באזהרות שבראש הספר שא"ל המניד, ובש mojoל ב' כחוב כ"א מעט ומווג, ואף לרפואה כחוב בפ' מנות ומסעי שא"ל שלא ישתה רק כוס אחרון של סעודה (ומ"ש שם ס"ט בדור שאיל ג' ור' כוסות מוג' הרבה. צ"ל או שהי' או צורך שעה לרפואה וכחן, או שהי' זה בריח שכחוב שם ר' פ' ויקהל שבראה ניסן הרצוי התיר לו ג' וד' כוסות).

ומה שהביא שם עוד המליעג בזה, גם דברי הווער ט"פ נה (ע' ריש ע"ב) שאמרו שם שיוערא דמן דשתי לי' חורי לי' ועבד לי' ניחא דכתה' ונמכו רביעית ההין יין, וחשב שפירושו שוה רביעית ההין הוא שיעור שניי' לאדם דחדוי לי' ועבד ניחא, ופער פיו על ריבוי

ריבוי השיעור (ג' לוגו י"ב כוסות של רביעית), הנה אף לפניו
שלא בהשגה יפה, מיהר לשופך בו, כי מבואר שם בסמוך לעיל
שה מרבר במשל במין יין אחר המשmach ואינו משבר, וזה כי טובים
ודודיך מין מההוא יין דמהדי ונחריר אנטין וחיכין עיניין ועבד
רעותא ולאו מין דמשבר ועבד רונוא ואחשיך אנטין ולהטין עיניין
יין דרונוא עכ"ל, יודוע שיש בעולם הגשמי מניין יינות שונים, ויש
שם רפים ואין משכרים (גם בגט הזיכרו לחלק בין יין ליין בפי דערובין
(ס"ה). יין האיטלקי שאני דמשבר טפי ובפרט דשבת (ע"ג). אמרו יין
השרוני לחור דרכיו), והמשילו דוגמא בעליונים מין יין המשmach ומזהיל
פנים (כמ"ש ויין ישמה לבב אנווש להצחיל פנים וגוי, ועיי"ס ויחי ר'ם ע"א)
וחיכין עיניין, ניכר בעיניהם חרוה כאלו חיכין (ונלסדר מלשונו רמז
לדורש כן מ"ש הכלילי עיינט טין), ועבד רעותא, שימושה ומניה דעת
השותחו עד שהוא או ברצון טוב להפק שואלו דבר (כמ"ש לשון בוב
לבו אצל יין כ"ט), ובין זה הוא שאמרו שיעור הנכסים, אשר באמת
מ"ש מאן דשתי לי, אין פי' בחתונות באדם השותחו, רק רומו
לענין כוונתו, כשהמנכין היין הזה שיעור רביעית ההין שנקרה
עד"מ שתי', או הוא פועל במקומו למעלה חרוה ונויחא
(ועי' לשון הוויה בלק ר'ד א' ובritten רוכע איהו בשיעורא זמריו דגופא
כו) ומ"ש במארוי אור ערך רביעית ההין. ויוכן עין השיעורא דרביעית ההין
עכיד ניחא וחודה).

(3) על מ"ש במניד מישרים פ' נעצבים זול': אע"פ שלפעמים אני
מפרש שום פי' על פסוק שאיןו בן, הלא לפי מי דאי דאי
ברעתך אני אומר ומ"ט פירושא דאמינה קושטא הוא, ועלך רמי'
לי' על פסוקא כדכתיב, והיינו דכתבי' אכן רוח היא באנווש
ונשמת שדי תבינים, כלומר לפום מי דאית ברעותא דבר נש הבי
מהזין לי', ונשמת שדי תבינים כלומרAuf'ב האי דטפרשי קושטא
אייהו ומיבעי דיבינו ית' על קרא כדכתיב, והיינו דכתיב וביר
הגבאים ארמה כלומר אע"ג רתחו בקצת נבייה דלא הוא בלשון
zech ואוף דאייה בארכ משלים כנבאות זכרי', לא מני הוא, דאנא
חוון הרבית, אלא ממאי דסליק בדמינוות דגבאים אותו הנך משלים
ולשון דלא צח עכ"ל, ולשון ברעתך, שפט משמעו הוא "ברצונך",
הביאו להכותב להרחב פה, איך שככל דברי המnid היו רק מה שהי'
ברצון דרב"י חז' אכל נראה לעין כל, מסיום הדברים, שטביא
מהא דבר הגבאים ארמה, שהכוונה, שהمرאה שטראין מן השמים
להגביא, נראית לו, לפי דעתו ומחשבתו וצחות לשונו, ולשון
ברעתך

ברעתך כאן ביאורה ברעתו, וקרוב יותר שט"ס הוא שנתהלך מ"ן ד' לר' (אשר טעית וחולופים כאלו טzionו הרבה בדפוס כס' פ"ט) וצ"ל בדעתך, וגם לפיו ערך השגנו אשר לנו היהת המראה בדמיונות ומשלים, וכן כאן בעניין המגיד שאמר להרב"י עד הפסוק דר"פ נעצבים שאמרו בשיבוש כפי דעתו של הרב"י, העניין הוא, כמו ששמעתה בשם ש"ב הגאון אמרתי מהור"ח מוואלאון זצ"ל, שאמר על מ"ש במ"ט שם (ברבורי הניל דס' נצחים) שלא לאכול בשר בר"ה ומאי דכתיב אכלו משמנים היינו שמן וחלב ולא בשר, והמה הגאון ז"ל, שהרי משנה ערוכה היא ספ"ה רחולין (פ"ג). שערכ ר"ה הוא מארבע פרקים שימושיתן הטבח בע"כ דהינו משום י"ט של ר"ה, דאלמא שמצווה לאכול בשר לשמחת י"ט של ר"ה, ואמר הגאון ז"ל, שודאי מהרב ב"י הי' שכואה באotta רגע המשנה ההיא, או היה לו ז"ל בה איזו רפויון בחורה ועיין בה, אשר ע"י כן לא האירה כח משנה זו גם בהמניג באותה שעה (ומ"ט העניין אמרת למעשה. כט' ש שם בתירוץ הראשון. שליחידי סגולה הוא טנא' שראוי להחמיר שלא לאכול בשר בר"ה ולקיים אכלו משמנים בשמן וחלב), וכי"ב העניין גם בכואן, שהי' באוטו רגע פסוק זה במחשבתו של הרב"י נרשם כן לא כדי שכותוב, ולכן לא האיר נ"כ במגידו, והגיד לו העניין ע"פ השיבוש קבוע במחשבתו, ומ"ט העניין אמרת, וזה שאמר לו שעליו מוטל הדבר ליישב העניין על אפנוי לפי מה שכותוב, כי על סיבות הטעות הי' מצד הרב"י, לבן תיקון הדבר על בוריין, לא רצה המגיד לבאר לו, רק הטיל הדבר על הרב"י עצמו שיתקן הדבר על פסוקא בדקדוקות.

ואהזר לעניין לשון ס' הוזהר בס"ד, עד סגנון הלשון שתרחו הנדרין לתופשו, שנראה בדרך לשון האחרונים המחברים לא כלשון התנאים והאמוראים.

הנה אף במשניות, נמצא כי"ב לפעמים לשונות, שאין טורגלין במשנה, רק בלשון אמרוראים, וכור יהשבו לעין רואה לויל ראיינו יידענו שהם מהמשנה, היו המבקרים מחליטים נ"כ מפתה וה, שאין המאמרים בעיקרי המשנה, וכמו לשון כלומר, שלא נמצא במשנה רק בדברי האמוראים, ובכ"ז ספרו דסנהדרין (ט'ז). נשנה במשנה ביפ' לשון כלומר, וכן לשון דאם כן שהוא לשון אמרוראים ובכ"ז נמצא גם במשנה פ"ק דפסחים (ט.), וכן לשון מאי טנא שהוא לשון תלמוד, והוא במשנה רפ"ב דמנחות (י'). וספ"ק דבריות (ו') וכי"ב הרבה עניינים אחרים.

וכן טצארוי מובא מאמרים מלשון גט' דטפ' כלה (אשר הוכרתי) בבאורי לפרא בקונגרס, שה"א ס' א'... והערכת היילן על אודותי בס"ד בתהווית שה"ג ח'ב בערך הספרים אותן ט' ערך מסכחות קשנות עלי' שווה ממש בסוגנו לשונו לטוניות מדרש הנעלם, והנני מעתקם בכדי שהוא מצוים לפני הרואה לשקלם בטעונים יחד :

(ט) במנורת המאור לר' אבוחב סי' ק"צ (ועי' סי' רעה) על עובדא דר' טרפון עם ר'ע. השני' בממ' כלה לפניו, מסיים שם ואמרי' עליה בנט', ור'ט פחה תפחה ליה לי, אלא אין הו י�יב, אלא ר'ע אמר אכפי' אמר לך לפום גמלא שיתנה, אול ר'ע ידב שליש לעניים ושני שלשים לדמתני ועסקי באורייה אל' היכן אמונהך אל' קניתי לך בהו אל' ומהו עיסקי' כלום טבא הוא אל' טבא הוא שפיר עד דל' סוף עילאי' לבי' מדרשה אל' הוכן הוא אל' נבי דור מלכא דישראל הוא דברי פור וגנו' אל' ואמאי עבדת הבוי אל' ולא ידעת שנקרימון בן גורין כשהי' יוצא מביתו לבהמ' ר' כל' מילת היו מציעין לו תחתיו ובאי' עני' ישראל ונוטלין אותו ואפה' משום דלא עבד בדמיבעי' לי' איינש אל' הבוי קאמינה לך אמר לא עברת מרעות נפשאי אל' כלום עבדינה אלא מדריך אלא שאני אומר נחל המעשה יותרמן העושה שני' והי' מעשה הצדקה שלום עכ'ל (ועי' בוקרא רב' ס' פ' לר' מעשה זו בקצרה) :

(ט') שם סי' ר'ב הביא ממ' כלה פרק בן עואי, ה'ר בשעת פטירתה חכם כל העם חיבור בהטפדר שני' ושמואל מת ויסփדו לו כל ישראל וכתי' וימת שטואל ויקבצו כל ישראל ויסփדו אותו מראם אמר כל ישראל לאו מכלל ש'ם נקבצו אלא שכוכבו בעירות אמרו וכי כבודו של שמואל שהוא הי' מהליך מעיר לעיר ושותפ' שני' והלך מידי שנה בשנה וגנו'. אמר רב נдол' שנתעטקו בשם שמואל יותרם מבטהה רבינו דאל' במשה רבינו כת' וייככו בני ישראל ובشمואל כת' ויסփדו לו כל ישראל אף' נשים ועבדים וקטנים, ה'ר בינו לצדיקים וכו' (כרא' בסנהדרין) ובזמן שהצדיקים מסתלקים מהעולם רעה באה לעולם שנא' הצדיק אבד ואין איש שם על לב וגנו' דלא תימא אינשי דורי' DIDURIYI LEI לחור אלא כי' דכת' ואין איש שם על לב וכתי' התם נשמה כל הארץ כי אין שם על לב. א'רacha אין הצדיקים נפטרין מהעולם אלא בעון בטל תורה דכת' ווاثת התורה אשר שם משה ה'ר מה ראה ישע' לומר הצדיק אבד ואין איש שם על לב לפרטך הצדיק נתפס בעון הדור כרבך אורין דאמר בזמנם הצדיקים ברור צדיקים נתפסין בעון הדור:

(ג) שם ט' ר'כ בשם מס' כליה פרט כו' ציד מרכזין, דרש רבא כל מי שיש בו ג' מדות הללו בידוע שהוא מזורע של א' רחמן ובישן ונומ'ח, בשלמא נ'ח בדכת' רתנן אמרת ליעקב חפר לאברהם, בישן נמי כדדרש רבא הנה נא ידעת כי אשה יפת טראה את ולא עד עבשו, אלא רחמן הא אברהם לא רחם על ברי', היינו דאברהם להודיעך חbetaו בהקב'ה.

(ד) שם ט' שכיד מס' כליה פ' דרכן, הביא אמר ארוך קלשון מדרשים הרגיל ולא העתקתי רק סוטי זול' ובאהרן כת' זוככו וגוי כל בית ישראל הנ'י פ' אלףים בחורים הקראים בשם אהרן יצאו אחר מטבחו ממאן רה'י בעי לנרצה והדר אי' עברה (עי' בארכן פ'יב).

(ה) שם ט' של'ז, על הבריות דמס' כליה ר'יא עז פנים לניהם כ' ובל מעשה דר'א ור'י שם עד הודו לר'ע בן יוסף, מסיים שם ואמרי' עללה בגמ'. מ'ט דר'י רכתי העו איש רשות בפניהם כיוון שמעיו פנו נקרא רשות ורשות לניהם, ולר'י עשה השובהמאי אל אין לעז פנים תשובה, ובשת פנים לג'ע הניא כל שיש לו בשת פנים כ' כדאי' בנדרים (כ'). ר'א אומר ממור Mai ממור טום זר. אמרו לו לר'ע ור'ע מה'ת מנ'ל דכת' בה' בנדו כי בניהם זרים יルドו ואין בנדו אלא גנות דכת' אבן בגנה אשה מרעה ואין זר האמור באן אלא ממור. א' גילה ראשון ש'ט גלי הראש עותא התקיפה הוא. נשבע בשפטו ומבטל בלבו היכי עביר והכת' או גפש כי תשבע לבטא בשפטים ולא בלב אלא משתבע לה כר' יוזגן דאמר לאליך ישראל (לא מגילנא, ע' יוסט פ'ז) כך אמר מיהתינו לך ואפה' מבטל בלבו. ובعلنינו שושבini מנא הו תמן רתנן בראשונה הו השושבini כ' כדאי' בכתבות (יכ). כדי למשמש את החתן זאת הכליה בדוחי בעל דנדיה היא מיר פירש וכי קיימי שושבini חזוריין איהו סרחה עליו. אמרו גדול ה' ר'ע בשכחיש את רכחותיו קרי להו חבריו וקרי להו רכחותיו מעיקרא והוא רכחותיו כיוון דחו דקה נבר עלי' קרי להו חבריו.

(ו) בוגנת אגוז להר'י ניקטאליא זיל סוף חלק שני שער ביאור הגמatriא הנקרה חשבון (פ'ז ב' בר' ואלקוא-שלפנ) בתב אל, איז'ל במס' כליה, המצא שלום נתון בשע'ז כי יש שע'ז באותיותיו מלטר שכל הרודף שלום אין תפילה זו חורת ריקם, אלא מעטה עשו (סלאע) ה'ג' שלום הוא, אמריו ומה בשעת שכחתבו

שכתבו בו שלום הרעיון את המידינות מפני על חרבך תחי' אם אינו מצוי עאכ'ו, אלא הא דכתי' עשו מלחתה, ומה התם שכותב בהם מכוון שלום בך בקשו להחריב את העולם ולהזדווג לאברהם, אם אינו בן עאכ'ו, אלא הא דכתי' אשר עשו את הדבר הרע הזה וסקלתם, אף התם כיון רסקל'י יצא שלום בעולם, עכ'ל, (?) "בראשית חכמה" שער העונה ספ"ז (ולשה'ין הוא טפנויות הטואר של ר' ישראלי שכnia חסיד שהי' בידו כמה רוז'ל כ') הביא מביריתא דטם' בלה ויל' הו' באסקופה התהרותה מהבית, הבית הו אם אין לה אסקופה נראית כחשרה וחרבנה אף אתה צרייך למתיו לך עונה אפילו אתה מושלם בכל המדרות אם אין לך עונה אתה חסר דרכ' אמרי בני נשא מה נברא רבא פלניא אלמלי נאה, וללמודך כן אלא שירא אלקים יוצא את כולם, רבא אמר בשם שהאסקופה מכונת הרלחות לנועל ולפיהו לך העונה סייג לחכמה עכ'ל, אשר הגה, לו שקל ישקל המעיין באמת, טוניות הלשון, והדרשות שבנעם' דטם' בלה הנ'ל, עם לשון וסונו' מדרש הנעלם, ימצאים כמעט שנין לדרך אחר:

.htm .

(נשפט בהדפסה הראשונה בסוף הספר)

ואף ט"ש בפי הריבבן עה'ח ס'ט ויוצא (ע"ט כי דרך נשים לי) ויל' וכמו שהזכירו רבוינו בבריתא של טס' נריה תלמיד אסורה לשאול בשלומה של נירה ר'ג'א אפילו הדבר שיזוא מפייה טמא איז' יוחנן אסורה לאדם שייחלך אחר הנירה ולידות את עפרה כו' ואסורה ליהנות במעשי ידיה, עכ'ל. לא נמצוא זה בתוספתא דנירה. גם אין דרך זדרכן' לקידוח התוספתא בשם בריתאתו אלא קוראה תוספתא כשםה. לכן נראה שט'ס והוא ויל' בכיווחא של טס' בלה. והוא טס' בלה שקרואה בשם בריתאתו, והוא טן בלה רבתיה. (והא דר' יוחנן. אם הגני' טודיקת קרוב שהוא מן הגטרא דטס' בלה. כי ר' יוחנן סתום חנא לא נזכר בבריתאתה, עט'ש בקונטרס והמבוא לפרא' אאות ר' יוחנן ט' כ'). ובכלבו בסוף חסר טובא טיטרא א'ר החינא אפילו הרוק של נירה שטרקות ודרטו בעלה או בגין' גטמאין ע"ש וע' במאטירים שהובאו טס' הטעויות בסוף ט' חמדיר המוחם לזראכ'ר והביאו בקצורה הפר'ח בא'ח כי' קכ'ח וכן המאטירים שהובאו בכלבו (בלי תה'ג) סוף ה' נירה (וואה ט' קמיה לעפי היזוגים שלפניהם). וא'ח. וכן טולפי נכ'י טמאניך יעל' כינוי עוד ממשkilim מנט'ס' וכל' טככלו טס' כרלווטים לך נלכ'ר בכ' זפיט גלו' כמקכ' טנדפסס נפ'ע וגט טס' פנדקס מתדע' כדומים וילג'ן.

ט'ס' נל' רלויי (טוס'פס' טט') :

.htm בם'ד. בריך רחמנא דמיין :